

Homöopatiska institutet i Östersund och homeopaten Olof Theodor Axell.

Av Kerstin Ellert

HOMÖOPATISKA INSTITUTET
ÖSTERSUND

Inledning

Östersund var från början av 1900-talet och ända in på 1980-talet den ort i Sverige som var ledande inom homeopatin. Mycket tack vare homeopatins banbrytare i Sverige, Olof Theodor Axell, som startade Sveriges mest kända homeopatiska institut i Östersund 1900.

O.T. som han kallades var född 17 oktober 1867 i Resele i Ångermanland. Mamman hette Maria Charlotta Hedin, född 1830 i Resele och hon står som "enka och handlande" i folkräkningen 1890 i Resele. Fadern var skomakaren Olof Johan Axell, född 1829. Familjen bodde i Wignäs, Resele när O.T. föddes.

När O.T. var 29 år reste han över till Amerika 1897 för homeopatiutbildning. Han for från Liverpool i England med skeppet Teutonic och ankom till New York den 6 oktober. Han betalade biljetten själv. I skeppslistan står han noterad som student och han hade med sig 40 engelska pund. Färden gick sedan vidare till Chicago. Utbildningen till homeopat tog två-tre år och han blev utexaminerad homeopatisk läkare från Hering Medical College i Chicago, Illinois, USA. När han var färdig med utbildningen kom han till Östersund år 1900 och han lät bygga ett stort hus på Strandgatan 14, där han öppnade Homöopatiska institutet.

Patienter fick besvara frågor ur Axells Fråg-lista.

Strandgatan 14 med Olof Theodor Axell framför.

Homöopatiska institutet låg på Strandgatan 14. Huset byggdes år 1900 och arkitekt var Magnus Dahlander. O.T. Axell var själv byggherre. Huset är byggt i jugendstil. Byggmästare var Johan August Hallström. I dag är det förskola i huset och en fin gammaldags lägenhet. Bottenvåningen innehöll på Axells tid, den homeopatiska mottagningen med väntrum, kontor, mottagningsrum och laboratorium. Axell bodde i husets övre våningar.

Jon Sigurdsson berättar om institutet 1910

”Genom den lilla hemtrevligt verkande yttre porten med sin balustrad, sina moderat gammalmodiga järnbeslag och gallerprydda småfönster, inträder man i vindfånget med sitt vita marmorgolv och från tamburen i det rymliga väntrummet. Detta erhåller ljus från ett enda brett bågfenster. De i mild, lugn ton hållna enfärgade väggarna pryds av större oljemålningar av Alfred Wahlberg och möbler av ek, klädda i läder.

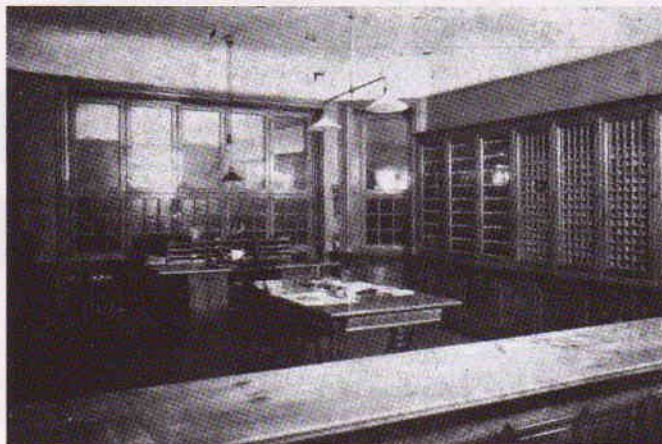
Genom dörren till höger kan den besökande kasta en blick inåt kontoret med sina skåp och möbler, bl.a. en gråpole-radbjörkdisk. Där patienten har att hämta sitt mottagningsnummer på vilket även är utsatt den tid då han kan påräkna att bli mottagen.

I skåpen, bakom vars glasdörrar de till 3 á 4 tusen

uppgående läkemedelsflaskorna förvaras erhålla patienterna sina läkemedel. Där postbehandlas och paketeras jämväl sådana läkemedel som utlämnas på rekvisition.

I mottagningsrummet hållet i diskret gråblå ton, fästes patientens uppmärksamhet vid de till ett par hundratal uppgående sjukjournalböckerna, där varje patient som tillföre besökt institutet har sin sjukdom och ordination katalogiserad dels för underlättande av arbetet och dels emedan det för den homöopatiska behandlingen är av vikt att ej bli ordinerad ett till äventyrs förut begagnat fientligt medel.

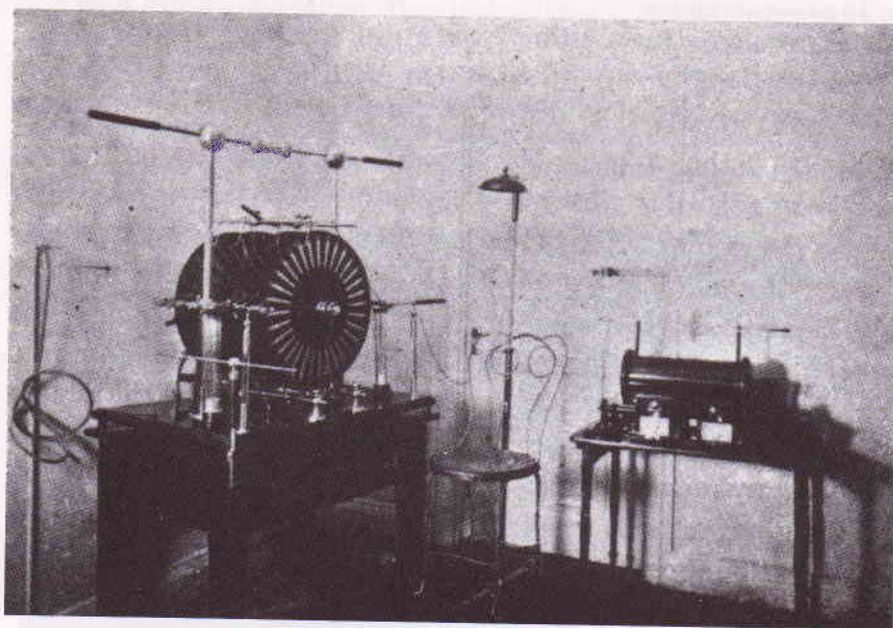
Patienten får nu med egna ord beskriva sin sjukdom, varvid läkaren med några interpolerande frågor klargör symtomens natur. Kommer därvid före att någon organisk patologisk förändring kan misstänkas, undersökes patienten efter sedvanliga metoder. Skulle en mer omständlig undersökning behöva företagas sker detta i det bredvid liggande laboratoriet, avsett från början till de kemiska och eventuellt bakteriologiska undersökningarna, men även för de manuella och röntgenologiska. För ändamålet finns i det angränsande mörkrummet uppställt en röntgenapparat med en kapacitet på 250 mm gnistor. Då emellertid denna

Kontoret i Axells mottagning.

apparat visat sig för litet effektiv vid undersökningar av djupare partier i bålen har institutet redan gått i författning om anskaffande för en kostnad af 5000 kr av en ny av modernaste konstruktion, med vilken exempelvis ögonblicksfotografier av bröstet kan göras på 1/10 sekund. Även på teleavstånd, ett par meter, kunna fotografier tagas på mycket kort tid, ca 10 sekunder. Röntgenutrustningen är i synnerhet av betydelse vid invärtes patologiska rubbningar för att bevisa om patienten lidit av en viss sjukdom eller ej, om sjukdomen blivit botad eller kvarstår, huruvida den utvecklats till bättring eller försämring.

I laboratoriet finnes även en influenzmaskin avsedd att behandla sådana sjukdomsfall, där patienten har tillfälle att på platsen underkasta sig daglig behandling. Dessa fysikaliskt terapeutiska hjälpmedel användas endast för att förkorta och understödja den homöopatiska behandlingen som utgör den huvudsakliga."

Laboratoriet med röntgenapparat och influenzmaskin.

O.T. Axell skev standardverket inom homeopati "Homöopatisk terapi" åren 1910-1912 när han bodde i Östersund. Tryckt på Östersundspostens tryckeri. Jon Sigurdsson berättar vidare: "Jag kan ej förbigå det stora arbete med vilket institutets föreståndare under nattens tysta timmar fyller sida efter sida med text till ett stort praktverk i tre delar, vardera på 400 sidor, med vilket han vill på svenska språket lämna en utförlig läkarebok i homöopatisk behandling av sjukdomar."

Flera andra böcker skrev O.T. under åren 1904 till 1923, bl.a. "Hvad homöopati utträttat i Sverige", "Vaccinationen : en villfarelse", "Vad är homeopati?", "Den elektriska vibrationsmetoden" och "Sanningen". Han bör ha varit en mycket lärd man med tanke på antalet böcker i biblioteket. Han tjä-

Biblioteket låg i husets torn.

nade bra med pengar på sin verksamhet. Antagligen måste han ha tjänat en del pengar redan innan han kom till Östersund. Huset han lät bygga på Strandgatan 14 är ett "skrytbygge". År 1910 tjänade han 33.900 kronor, vilket då var en mycket stor inkomst. Han hade flera anställda, bl.a. en homeopat. Institutet besöktes av patienter från hela Sverige och man hade även postförsäljning av läkemedel.

Redaktionen för "Homöopatins seger : populär månadsskrift för homöopati och naturläkekunst" fanns även den i Östersund fram till 1912. Intressant att läsa torde också vara "Handlingarne i målen mellan Sundsvalls hälsovårdsnämnd och Homöopaten O. T. Axell" av stadsläkaren Carl Otto Elfström, Sundsvall, 1906.

OT gifte sig 1911 med Anna Julia Maria Holst, från Danmark, född 1881. Paret emigrerade 1913 till England och han lämnade då institutet. Homeopati-verksamheten levde dock vidare i det starka fästet Östersund. 1920 for paret över till Amerika till staden Oceanside i södra Kalifornien. De bodde då i Branghin, Hertfordshire i England. Vad de gjorde i Amerika vet jag inte. Paret Axell (enligt passagerarlistan Olov 54 år och Maria 40 år) kom tillbaka till England med båten Aquitania den 20 juni 1922. Hans yrke på tillbakaresan är "Physician".

O.T. Axell dog 1929.

Bilder ur Jamtlis arkiv och Jämten 1918.

Källor:

Jämten 1918
Kyrkböcker
Folkräkningar
Emigrationshandlingar, passagerarlistor
Hemsida: Hering Medical College i Chicago, Ill., USA
Frågelistor i Jamtlis arkiv